

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DLIII. ad annum DLXXVII.

Parisiis, 1644

Concilivm Apvd Lvcvm A Theodomiroy Principe Habitum aera DCVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15324

ANNO CHRISTI 569.
CONCILIVM APVD LVCVM
A THEODOMIRO PRINCIPE

Habitu æra DCVII.

TEMPORE Sueuorum, sub æra 607. die Kalendarum Ianuarii, Theodomirus, princeps idem Sueuorum, Concilium in ciuitate Luco fieri præcepit, ad confirmandam fidem catholicam, vel pro diuersis ecclesiæ causis. Postquam peregerunt quidquid se Concilio ingerebat, direxit idem rex epistolam suam ad episcopos qui ibidem erant congregati, continentem hæc:

CVPIO, sanctissimi patres, vt prouida utilitate decernatis in prouincia regni nostri, quia in tota Gallæciæ regione spatiosæ satis diœceses a paucis episcopis tenentur; ita vt aliquantæ ecclesiæ per singulos annos vix possint a suo episcopo visitari: insuper tantæ prouinciæ vnus tantummodo metropolitanus episcopus est, & de extremis quibusque parochiis longum est singulis annis ad Concilium conuenire.

Dum hanc epistolam episcopi legerunt, elegerunt in Synodo, vt sedes Lucensis esset metropolitana, sicut & Bracara: quia ibi erat terminus de confinitimis episcopis, & ad ipsum locum Lucensem grandis semper erat coniunctio Sueuorum: etiam in ipso Concilio alias sedes elegerunt, vbi episcopi ordinarentur. Sicque post hæc pro vnaquaque cathedra diœceses & parochias diuiserunt, ne inter episcopos contentio aliquatenus fieret; id est:

Ad cathedram Bracarensis ecclesiæ, quæ in vicino sunt, Centumcellas, Coetos, Lenetos, Aquaste, Milia, Ciliolis ad postam, Ailio, Carandonis, Tavis, Ciliotao, Getanio, Oculis, Cerecis, Petroneto, Equirie ad Saltum: item pagi, Pannonias, Ledera, Vergancia, Astiastico, Tureco, Cuneco, Cherobio, Berese, Palanticio, Celo, Supelegio, & Senesquio.

Ad sedem Portugalensem in Castronouo, ecclesias quæ in vicino sunt, Villa noua, Betaonia, Visea, Mentuno,

Concil. Tom. 12.

Kkkk ij

Torebia, Baubaste, Benzoaste, Lumbo, Nescis, Flap-
let, Curmiano, Caguesto, Leporeto, Melga, Tangobia,
Villagomedeia, Tauuase. Item pagi, Labrencio, Aliobio,
Vallacia, Truluco, Cepis, Flandolas, & Palentiaca. II.

Ad Lameco, Lamecum, Tuentica, Atauoca, Canta-
biano, Omnia, & Camianos. III.

III. V. & VI.
Conciliis
Toletanis
subscribit
seruus Dei
episcopus
Caliabrien-
sis.

Ad Conimbriensem, Conebri, Eminio, Lutbine, In-
sula, Antunane, & Portuale castrum antiquum. IV.

Ad Veseuse, Veseo, Rodomiro, Submontio, Subuer-
beno, Cosonia, Ouellione, Totela, & Caliabrica, qua
apud Gothos postea sedes fuit. V.

† Sic vocat
monasteriū
Dumiese.
In Itacio
Ouetsi
est. Ad se-
dem Du-
miesem
familia re-
gia.

Ad Dumio † familia seruorum. VI.

Ad Egitanensem, tota Egitania, Mene, Cipio, &
Francos. VII.

Ad Lucensem, Luco ciuitas cum adiacentia sua, quam
tenent comites. XI. vna cum Cairoga, Lemos, & Ca-
uarcos. VIII.

Ad Auriensem, Palla, Auna, Verugio, Bebalos, Ce-
poros, Tennes, Pinca, Sassaui, Verecanoe, Senabia, &
Calapages maiores. IX.

Ad Asturiensem, Astorica, Legio, Bergido, Petra,
Speranti, Comanea, Ventosa, Maurellos superiorum
& inferiorum, Senuire, Francelloe, & Peficoe. X.

Ad Iriensem, Mortacio, Saliniese, Centenoe, Celo-
noe, Mediese, Pestamarcos. XI.

Ad Tudensem ecclesias in vicino, Turedo, Tabolela,
Locoparre, Aureas, Tabulela, Longetude, Carifiano,
Martiliana, Turonio, Celessantes, Turuea. Item pagi,
Aunone, Sacria, Erbilone, Gauda, Obinia, & Cor-
tese. XII.

Ad sedem Britonorum, ecclesie quae sunt intro
Britonnes, vna cum monasterio Maximi: & quae in Astu-
riis sunt. XIII.

NOTÆ GARSIAE LOAISÆ.

De Theo-
domiro re-
ge, Garsie
& Baronii
diuersa sen-
tentia.

* *ATheodomiro.*] Is fuit septimus rex Sueuorum, qui in Gallæ-
cia imperium obtinuit, hoc ordine: Hermericus, Rechila, Reccia-
rius, Maldra, Frumarius, Remismundus, qui hæresi infectus est cum
vniuersa Sueuorum gente; & eadem labes per annos fere centum est
propagata, vsque ad Theodorum, siue Ariamirum, catholicum
& optimum principem, qui totam gentem sancti Martini episcopi

ANNO
 CHRISTI
 569.

Dumiensis, postea Bracarenfis, studio & labore ad veram sinceram-
 que ecclesiæ catholicæ fidem reduxit: resque ecclesiasticæ, institu-
 taque iam fere antiquata, mirum in modum amplificata, auctaque
 sunt. Idem indixit hoc Concilium Lucense: ad quod, & ad Niti-
 gesium Lucensem sanctus Martinus Dumiensis transmisit opuscu-
 lum orientalium Conciliorum, quod magno studio in compendium
 reducerat. *Hæc Garfias*: a cuius sententia discrepat Baronius in an-
 nalibus; tum quod Theodomirum Ariamiri patrem fuisse recte sen-
 tiat, tum etiam quod opusculum illud orientalium Conciliorum ad
 Lucensem II. Synodum a sancto Martino Dumiensi transmissum
 fuisse non male existimet. Vide quæ dicam infra in notis Concilii
 Lucensis II. De hoc Concilio Lucensi sic scribit Ioannes Vafæus li-
 bro chronicorum Hispaniæ, tomo posteriori, anno Domini 564.
*Hoc Concilium Lucense circa hunc annum celebratum est Kalendis Ia-
 nuariis sub Theodomiro rege Sueuorum, sub quo & Bracarense, ad con-
 firmendam fidem catholicam, & constituendum ecclesiæ statum. In eo
 Concilio ecclesiæ Bracarenfi metropolitana, & aliis Gallaciæ ecclesiis ca-
 thedralibus sui cuique fines assignati sunt, quos ne excederent. Ex ar-
 chiuo ecclesiæ Bracarenfis, ubi pro Nitigesio Lucensi episcopo, legitur Ne-
 tigio. Meminit huius rei Lucas Tudensis in rege Vvamba, & dicit, A-
 daulphum episcopum Legionensem huic interfuisse Concilio. Hæc ex an-
 nalibus Vafæi.*

Hæc sequē-
 tia omnia
 vsque ad fi-
 nem sunt
 Ioannis
 Garfias.

Ego vero accepi hoc Lucense Concilium a D. Ioanne Ruizio e-
 piscopo meritissimo Lucensi, studio sapientiæ & religione claro,
 qui illud mihi rescripsit, se descripsisse ex codice manuscripto ec-
 clesiæ Lucensis perantiquo.

Hæreo in exordio Concilii, an legendum sit: *Tempore Sueuorum
 sub æra 600. septimo die Kalendarum: an, sub æra 607. die Kalendarum
 Ianuarii*: & quamuis mihi prior lectio magis placeat, tamen poste-
 riorem, propter auctoritatem Ambrosii Mori & Ioannis Vafæi,
 sequor.

Ponuntur in hoc Concilio XIII. sedes prouinciæ Gallaciæ: Bra-
 cara prima sedes, Portucal, Lameco, Conimbrica, Veseo, Du-
 mio, Egitania, Luco prima sedes, Auria, Asturia, Iria, Tude, Bri-
 тона.

Opportunus hic se offert locus ad differendum de diuisione fe-
 dium episcopatum Hispaniæ, de qua multa scripta sunt ab histori-
 cis nostris: & in re ita obscura, & fere iam antiquata, nihil consul-
 tius faciendum existimati, quam ipsos fontes veteres & recondi-
 tos, ex quibus illi rem hanc hauserunt, emendatos & puros edere;
 vt ex libris manuscriptis ecclesiæ Toletanæ & D. Laurentii corre-
 ctioribus & vetustioribus elicere potui, & ex codice ecclesiæ Oue-
 tensis, qui inscribitur Itacius.

Est in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ processus quidam & acta
 in causa ecclesiæ Valentiniæ. nam quam primum expugnabatur
 a Iacobo Aragonum rege, strenuo Maurorum domitore, & in
 deditionem venit, primas Toletanus ad suam iurisdictionem iu-

re antiquo pertinere dicebat. In quibus actis hæc habentur.

ANNO
CHRISTI
369.

Cæsar Constantinus imperii sui quarto anno, cum esset in Hispania, conuocatis eius episcopis, totam prouinciam in sex archiepiscopatus partitus est, decreuitque omnes peculiaribus diocæsis & finibus contineri.

Prima sedes est Narbo, secunda Tarraco, tertia Bracara, quarta est Spalis, quinta Emerita, sexta Toletum, quæ habet sibi subdita hæc opida: Oretum, hoc est Calana; Baecia, hoc est Baeça; Mentefa, hoc est Iaen; Acci, hoc est Guadix; Vrgi, hoc est Almeria; Bagastris, hoc est Albarracin, aut Biluestre; Illici, hoc est Elche; Setabis, hoc est Xatiua; Denia, Valencia, Valeria prope Quoncam; Secobria, id est Sogorbe; Arcobrica, hoc est Arcos; Complutum, hoc est Guadalaxata, siue Alcala; Segoncia, hoc est Siguença; Oxoma, hoc est Osma; Secobia, hoc est, Segouia; & Palencia.

Et infra. Postmodum quatuor libros Arabicos in iudicio nobis exhibitos inspeximus, & fecimus legi in libris illis per vnum Iudæum & alium Saracenum: & ipsi legentes in dictis libris, scilicet in libro Rafis, qui multos libros fecerat de physica, vt Saracenus dicebat; & in libro Abiba Cacahabi, qui peritus fuerat in lege eorum; & in duobus aliis libris, quorum auctores non erant; dixerunt nobis, quod in dictis libris continebatur, quod inter sex diuisiones dictas, factas a Constantino imperatore in Hispania, erat ciuitas Valentia sub ciuitate Toletu. *Hæc ibi.*

In codice Hispalensi diui Laurentii, qui anno Domini 962. scriptus est, sic inuenio:

DIVISIO PROVINCIARVM HISPANIÆ, ET EARVM SEDIVM.

PROVINCIA GALLÆCIÆ.

Bracara metropolis.	Dumio.
Portuale.	Auriense.
Conimbria.	Tude.
Eguitania.	Luco.
Veseo.	Iria.
Lameco.	Britona.
Verica.	Astolica.

PROVINCIA GALLIÆ.

Narbona metropolis.	Luteba.
Caucoliberi.	Magalona.
Carcassona.	Nemis.
Biterris.	Enemafo.
Agatha.	Elena.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

Emerita metropolis.	Auela.
---------------------	--------

IOANNES
P. III.

LVCENSE.

IUSTINVS IVNIOR IMPERATOR
THEODOM. SVEV. R. IN HISP. 631

ANNO
CHRISTI
569.

Salmantica.
Elbora.
Caurio.

Exonoba.
Olisibona.

PROVINCIA CARTHAGINIS.

Toleto metropolis.
Compluto.
Segontia.
Oxoma.
Palentia.
Valeria.
Oreto.
Valentia.

Diano.
Setabi.
Carthago.
Basti.
Mentefa.
Acci.
Biacia.

PROVINCIA BÆTICÆ.

Spalis metropolis.
Italica.
Elipa.
Astigis.
Corduba.

Egabro.
Eliberi.
Malacha.
Asidona.

PROVINCIA TARRACONENSIS.

Tarracona metropolis.
Dertosa.
Cæsar Augusta.
Tyrafona.
Calaguris.
Auca.
Pampilona.
Osca.

Elerda.
Barcinona.
Egara.
Aufona.
Gerunda.
Impurias.
Orgello.

*In Concilio Emeritensi, Canone VII. dicitur, Recce suinibum regem
prouincie Lusitaniæ terminos episcopis & parochis diuississe, & iuxta pri-
scorum Canonum sententias in antiquam formam reduxisse. Ibi que Egi-
tania ad prouinciam Lusitaniæ est attributa.*

*In codice manuscripto literis Gothicis ecclesiæ Ouetensis in principio sic
scriptum est.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI,
INCIPIT NUMERVS SEDIVM HISPANIENSIVM:
& vniuscuiusque prouinciæ sedes suo metropolitano subscriptæ,
vsque in Rhodanum amnem, id est:

METROPOLI TOLETO SVBDITÆ.

Oreto.
Beatia.
Mentefa.
Acci.

Basti.
Vrgi.
Bagastri.
Illici.

Setabis.
Dianium.
Valeria.
Valentia.
Secobriga.
Arcabrica.

Compluto.
Segontia.
Oxoma.
Secobia.
Palentia.

Sub vno viginti.

METROPOLI SPALI SVBDITÆ.

Italica.
Asidona.
Elepla.
Malaga.
Elberris.

Astigi.
Corduba.
Egastro.
Tuccis.

Sub vno decem.

MERITÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Merita.
Pace.
Olixibona.
Exonoba.
Egitania.
Conimbria.
Viseo.

Lamego.
Caliabria.
Cauria.
Elbora.
Abela.
Salmantica.
Numantia, id est, Camora.

Sub vno tredecim.

BRACARÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Bracara.
Dumio.
Portucale.
Tude.
Auria.

Iria.
Lugo.
Britonia.
Astorica.

Sub vno nouem.

TARRACONÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Tarracona.
Barcinona.
Egara.
Gerunda.
Empurias.
Aufona.
Vrgello.
Lerita.

Ictosa.
Tortosa.
Cæsaraugusta.
Osca.
Pampilona.
Calaforra.
Tirafona.
Auca.

Sub vno quindecim.

NARBONA METROPOLIS.

Narbona.

Biterris.

Agatha.

ANNO
CHRISTI
569.

Agatha.
Magalona.
Nemauso.
Luceba.

Carcassona.
Tolosa.
Elna.

Sub vno nouem.

Et sub vno sedes Hispanienses, absque prouincia Tingitania vsque ad mare Oceani, qui eas circumdat, sedes 82. exceptis Legionibus & Ouetis, quæ nulli vnquam metropoli fuerunt subditæ.

DIVISIO TERMINORVM DIOECESIVM

& parochiarum Hispaniæ a Vvamba rege facta, ex libris manuscriptis ecclesiæ Toletanæ, & ecclesiæ Ouetensis, cuius titulus est Itacius; in quo historia regum Vandalorum & Alanorum in Gallæcia, & postea Sueuorum, & demum Gothorum, scribitur.

AERA DCCIV. post Reccesuindum Vvamba rex Gothorum regnum nouem annos obtinuit. Hic Toletum ea hora qua vnctus est in regem, cum quadam euaporatione visa est apud cunctis qui aderant, ex capite eius exire & ad cælos volare. Hoc signum factum est a Domino, vt futuras victorias nuntiaret de inimicis per eum, & dulcedinem pacis quam habuit erga suos. Astures & Vascones in finibus Cantabriæ crebro rebellantes edomuit, & suo imperio subiugauit: ciuitatem quæ Cartua vocabatur, & Pampilonem ampliavit, quam Vvambæ Lunam vocauit: prouinciam quoque Gallæciæ, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantem, multis agminibus Francorum interceptis, subiugauit, & Paulum perfidum Gallæciæ tyrannum cepit, ei que oculos euellere præcepit; & ad urbem Toletanam cum triumpho magno reuersus, discordesque pontifices, eo quod alii aliorum parochias inuadebant, ad concordiam studuit reuocare. Fecit & chronicas regum priorum coram se legere, vt facilius posset terminos parochiarum diuidere, sicut antiquitas denotaret, & exigeret iuris censura, & iura propria quælibet ecclesia possideret, sicut subiecta denotat scriptura.

Concedimus & confirmamus, quod, sicut Gundericus, Gensericus, Hunericus, Guntamundus, Isforis & Guimel, reges Vandalorum ciuitatem Lucum successiue dotauerunt, teneat pacifice & quiete terminos, qui inferius subscribentur:

Totas Asturias per Pyrenæos montes, & per flumen magnum Oue, & per totum litus maris Oceani vsque Biscaiam, per Summumrostrum, & per Summumcabrium, per portas de sancta Agatha, per Poçasalem, per Limbam de Folios, vna cum campo Erbolio, Gordon vsque ad illam arborem de Quadros, per Riulum de Humana. Lunam, Vandabiam, vsque ad Pyrenæos montes, Coyanzam villam, Quexidam, per Coniaquelam, Montosam vsque ad flumen Vrbetum in Gallæcia, Suernam, Vallem longam, Veram, Flamofam, totam Sarriam, Paramum vsque ad flumen Mineum. Totam Lemos, Vinyso, Verosmo, & Semmanorum, & Froiam vsque ad flumen Silum. Totam Lumiam, cum ecclesiis de

*Itacius de
Luco Au-
strum intel-
ligit.*

Concil. Tom. 12.

LIII

Petraio, quæ ædificatæ sunt, vel fuerint, inter Arnoyū flumen & Silum. A termino montis Buron, & per aquam Zore, vsque in fundum Arnoyi, & per ipsum * discessum vsque in flumen Mineum, Iueza vsque Portelam de Vanati, & ecclesias de Sallaz, inter Arnoyū & Silum, cum ecclesiis de Barcofo, Castellam, Cunsancam, Barnantes, & Auion, Asmam, Carabam, Amancam, sicut dictam ecclesiam Lucensem reges Vandali dotaerunt. *

ANNO
CHRISTI
569
* discutit

Legio, quam condiderunt Romanæ legiones, quæ antiquitus Flos fuit vocata, & per Romanum papam gaudet perpetua libertate, & * extat sedes regia, atque alicui metropoli nunquam fuit subdita, teneat per suos terminos antiquos, sicut eam dotaerunt Hermericus, Rechila, Reccarius, Maldra, Frumarius, Remismundus, Theodomundus, Sueuorum reges, & Theodimirus.

* Itacum
addit: &
dixerunt
omnes:
Placet,
placet
omnibus.

Legio teneat per Pyrenæos montes, & per Pennam rubeam, vna cum Medialeuaca, Ceruera, Petras nigras. Anion vsque ad flumen Carrionem, per villam Sernam, per Riuulum siccum, vsque ad villam Ardegam. Per Ceresinos, vsque in castrum Pepi. Per villam Manam vsque in arborem de Quadros.

* Supra fines terræ Gallæciæ, tria castella, Turtures, Datineus, * Intra Castellatum, & Nauiam.

Legio ciuitas sacerdotalis & regia, & Lucus, quam Vandali ædificauerunt in Asturiis, teneant per suos terminos antiquos, sicut eis diuisit rex Theodimirus. Hæ nulli subdantur archiepiscopo vel primati.

Hanc historiam generalem Hispaniæ vocat Lucenam.

Sedes etiam Portugalix permaneat in sua diuisione, sicut ei diuisit rex Theodimirus, cum his etiam quæ nos ei adiecimus.

Bracara metropolis teneat Centumcellas, Gentis millia, Laineto, Giliolis, Adoneste, Aportis, Aylo, Ceutendonis, Laubis, Cilioto, Letania, Ceresis, Petroneyo, Equisis ad saltum: item pagi, Panoias, Leta, Bregantia, Astiatigo, Tarego, Aunego, Metrobio, Berese, Palatusico, Celo, & Senequumio, sub vno XXX.

Ad sedem Dumiensem familia regia.

In diuisione Theodimiri supra dicitur: Ad Dumio familia seruorum, quam hic vocat regiam; intelligit de monachis qui Deo seruiunt: & ei seruire, regnare est.

Egitanienſis teneat totam Egitaniam, Mene, Cipio, & Francos.

Portugalensis teneat in Castronouo ecclesias quæ in vicino sunt, scilicet, Villanoua, Betaonia, Vesea, Menturio, Torebia, Bramaste, Pongoaste, Lumbo, Nestis, Napoli, Curmano, Magneto, Leporeto, Melga, Tangobria, Villagomedi, Tanuatta. Item pagi, Lambrencio, Aliobrio, Valericia, Turlango, Ceris, & Mendolis, & Palentia. Sub vno XXV.

Lamecum teneat ipsum Lamegum, Tuencia, Arauca, Cantabriana, Omnia, & Ceminus. Sub vno VI.

Conimbriensis sedes teneat ipsam Conimbriam, Eminio, Selio, Bime, Insula, Astrucione, & Portugalix castrum antiquum. Sub vno VII.

Vesensis teneat ipsum Veseo, Rodomiro, Submoncia, Suberbe-

ANNO
CHRISTI
569.
* Calia-
brica, I-
racina.
* de Cal-
des de
ere.
* Azama-
ra, Ita-
cins.

no, Ofania, Ouelione, Tutella, Goleia, & * Caliabria, quæ apud Gothos postea sedes fuit. Sub vno VII. Idem supra in Concilio Lucensi.

Iriensis teneat ipsam Iriam, de Issum vsque Cufancaro, & * de Caldas de Rege vsque in oram maris Oceani.

Lucensis teneat ipsam ciuitatem cum adiacentibus suis, cum Cantouquia, Somes, Carabarcos, Montenigro, Parraga, Latra, * Azamana, Segios, Triuada, Pogonti, Saluatera, Monterrofo, Doira, Deça, Colea. Sub vno XVI.

Auriensis teneat Vesugio, Ruuale, Teporos, Sedifos, Pincia, Cafauio, Verenganos, Sanabria, & Calabazas maiores. Sub vno X.

Astoricensis teneat ipsam Astoricam, Legionem super Urbico, Beriso, Petra Speranti, Antiribis, Caldelas, Marellos superiorem & inferiorem, Senure, Frogelos, & Pericos. Sub vno XI.

Britonacensis teneat ecclesias quæ in vicino sunt intro Britones, vna cum monasterio Maximi vsque in flumen Ouæ.

Tudensis teneat ipsam Tudem cum ecclesiis quæ in vicino sunt, Torelo, Torobera, Ludo, Patre, Agnoue, Sagra, Erbilione, Aureas, Langetue, Carafino, Toruca. Item pagi, Cauda, Ouinia, & Cartasse. Sub vno XV.

TOLETO METROPOLI SVBIACEANT
hæ sedes.

* Pinta,
Iracina.

Oretum hæc teneat: de Galla vsque * Eciga, de Betra vsque Campaniam.

Beatia.

Mentefa hæc teneat: de Eciga vsque Securam, de Lila vsque Pulixena.

Acci hæc teneat: de Secura vsque Montaneam, de Arcatel vsque Carachuel.

Basti hæc teneat: de Montanea vsque Egestam, de Rauca vsque

* Ruffia.

* Fufitam.

Vrgi hæc teneat: de Egesta vsque Carthaginem, de Gaftri vsque Mundam.

Bigastrum hæc teneat: de Pugilla vsque Nifdomiam, de Serta

* Lumbã, vsque * in Babam.

Illici hæc teneat: per terminos Bagaftri & Setabis, & Denia.

Setabis hæc teneat: de Custo vsque ad Moletam, de Togola vsque ad Intam.

Denia hæc teneat: de Sofa vsque in Intam, de Silua vsque Gil.

Valentia teneat de Silua vsque Musuetum, de mari vsque Alpont.

Valeria hæc teneat: de Alpont vsque in Terrabelam, de Stizero-
la vsque Ninar.

Secobrica hæc teneat: de Tarabella vsque Obuiam, de Toga vsque Brecam.

Arcabrica hæc teneat: de Alcont vsque ad Obuiam, de Mora vsque

* Luftria.

* Bastram.

Concil. Tom. 12.

LIII ij

Complutum hæc teneat : de Alcont vsque ad Cortem, de Gufia vsque ad Costem.

ANNO
CHRISTI
569.

Segontia hæc teneat : de Coste vsque Fuscam, de Godol vsque Pinam.

Oxoma hæc teneat : de Fusca vsque Arlanzon, quomodo currit in camino sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum, de Garafe vsque Hermitas.

Secobia hæc teneat : de * Almet vsque Mambellam, de Montel vsque Vasodoto.

* Alho-
mer

Palentia hæc teneat : de Mambella vsque Caltam, de Valbona vsque Fortosam. *

* In Itacio est: Hæ sunt sedes xx. diuisæ episcopales de Toletu a mari vsque in caminum sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum.

TARRACONENSI METROPOLI
subiaceant hæ sedes.

Barcinona hæc teneat : de Mina vsque Pagellam, de Vsa vsque Bordel.

* Egara hæc teneat : de Bordel vsque Paladera, de Montesa vsque Portellam.

* Exta

Gerunda hæc teneat : de Palada vsque Iustemate, de Alofa vsque Pinna.

Empuriæ hæc teneant : de Iustemate vsque Bercam, de Ventosa vsque Giluam.

Aufona hæc teneat : de Borga vsque Auratam, de Bulga vsque Mentiam.

Virgela hæc teneat : de Aurata vsque Nafonam, de Murela vsque Valam.

Lerita hæc teneat : de Nafona vsque ad fontem Salam, de Lora vsque Matam.

Ictosa hæc teneat : de Font Salla vsque Portellam, de Morale vsque Tormelam.

Tortosa hæc teneat : de Portella vsque Deniam, de Tormogav vsque Catenam.

Cæsaraugusta hæc teneat : de * Moouia vsque Splanam, de Ribas montes vsque Gordoto.

* Denia

Osca hæc teneat : de Splana vsque Cobello, de Speffem vsque Riberam.

Pampilona hæc teneat : de Cobello vsque Mustelam, de Lotica vsque Tallam, de Mustela vsque Nampiam, de Sparga vsque Ostrual.

Calaforra hæc teneat : de Nampia vsque Spargam, de Mustela vsque Lacalam.

Tirafona hæc teneat : de Sparga vsque Platenam, de Altomonte vsque Millefam.

Auca hæc teneat : de Planta vsque Amayam, de Villainferno vsque Pedem Moram.

Insulæ Balcares, Maioricam, Minoricam, Formenteram, Vcti-
cam.

ANNO
CHRISTI
569.

SPALI METROPOLITANÆ SVBIACEANT
hæ sedes.

Italica hæc teneat: de Vlea vsque Bufam, de Afa vsque Iamolam.
Asidona hæc teneat: de Bufa vsque ad Senam, de Lorefa vsque
viam latam.

Elepla hæc teneat: de Sena vsque Datam, de Abifa vsque Cortesam.

Malaca hæc teneat: de Data vsque Malexcam, de Temia vsque
fedes campo.

* Elbetri * Eliberis hæc teneat: de † Maleoca vsque Sotellam, de Almica † Maleoca,
vsque Sedille. pro mala

Astigi hæc teneat: de Sotella vsque Parietem, de Luca vsque
Raucam. hodie, Max-
lagon.

Corduba hæc teneat: de Pariete vsque ad Vbetam, de la Galla
vsque Ranam.

Egabro hæc teneat: de Vbeta vsque ad Malam Sayam, de Gasta
vsque Suetam.

Tucci hæc teneat: de Malafaya vsque ad Balagar, de Gigara vsque
Calonam.

BRACARÆ METROPOLI SVBIACEANT
hæ sedes.

Dumio hæc teneat: de Duma vsque Albiam, de Rianteca vsque
Adafam.

Portucala hæc teneat: de Ibdia vsque Lofolá, de Olmos vsque Solá.
Tude hæc teneat: de Lofola vsque Lagunam, de Monte albo
vsque Fetofam.

Auria hæc teneat: de Cusanca vsque Silum, de Vereganos vsque
Calabaças maiores.

* de Cal-
das de
rege Iria hæc teneat: de Iso vsque Cufacam, * de Caldas de ære vsque in
oram maris Oceani.

Luco hæc teneat: de Laguna vsque Bussam, de Monte foto vsque
Quintanam.

Britonia: de Bussa vsque Torrentes, de Octoba vsque Tobellam
& vsque ad Ouem.

Astolica hæc teneat: per oram vallis Carcer, & per fluuios, Hu-
maria scilicet, & Vbigo, per Berco & Tauara.

EMERITÆ METROPOLI SVBIACEANT
hæ sedes.

Pace hæc teneat: de Balagar vsque ad Crocam, ad Montem de
Olla vsque Marabal.

Olisibona hæc teneat: de Darca vsque Ambiam, de Olla vsque
Matam.

Elbora hæc teneat: de Sotobra vsque Petram, de Rucella vsque
Paratam.

* Oxono-
ba * Exonoba hæc teneat: de Ambia vsque Salam, de ipsa vsq; Turrem.
LIII iij

Egeditania hæc teneat : de Sala vsque Nauam , de Sena vsque Muriellam. ANNO
CHRISTI
569.

Conimbria hæc teneat : de Naua vsque Bergam , de Torrente vsque Loram.

Veseum hæc teneat : de Borga vsque Sortam , de Bonella vsque Ventosam.

Lamecum hæc teneat : de Sorta vsque Petram , de Tara vsque Ortosam.

Caliabria hæc teneat : de Sorta vsque Albeniam , de Soto vsque Faram.

Salmantica hæc teneat : de Albenia vsque Sotobram , de Russa vsque Siberam.

Numantia hæc teneat : de Peñagodisse vsque ad Tormem super illos Balneos , de Valle de Rege vsque Dorium. De Villalalle vsque Oterum de Fumus ; secus Riuulum siccum vsque Breto , de Tauara vsque Dorium .

Abula hæc teneat : de Petra vsque Villam , de Viaso vsque Torrero.

Cauria hæc teneat : de Villa vsque * Tagum , de Asa vsque Pumar. * Dorium,

*NARBONÆ METROPOLI SVBIACEANT
hæ sedes.*

Beterris hæc teneat : de Staleth vsque Barcinona , de Macai vsque Ribafora.

Agatha hæc teneat : de Nufa vsque Riberam , de Gallar vsque Mirlam.

Magalona hæc teneat : de Nufa vsque Ribogar , de Castello millia vsque Angoram.

Nemauso hæc teneat : de Busa vsque Angoram , de Castello vsque Sambiam.

Luteba hæc teneat : de Samba vsque Rabaua , de Anges vsque montem Rufum.

Carcassona hæc teneat : de monte Rufo vsque Angeram , de Angosa , vsque Montaña.

Elna hæc teneat : de Angera vsque Rosinola , de Laterosa vsque Lamufam.

Hæ sunt sedes harum duarum Hispaniarum octoginta , sub dominio Gothorum , tam archiepiscopales quam episcopales , per quas nobis ministratur verbum Dei , quæ a Romano pontifice accipiunt communionem catholicæ veritatis ; vt secundum traditionem & doctrinam sanctorum patrum , animas sibi commissas valeant gubernare. Hæc igitur nostra institutio , quæ assensu omnium archiepiscoporum & episcoporum dictarum sedium , auctore Deo , facta est , firma permaneat in æternum. Hæc omnia suprascripta legit gloriosus rex Vvamba in Concilio Toletano , vbi omnes archiepiscopi & episcopi conuenerant ; quæ subscriptione omnium confirmata sunt , Quiriaco Toletano archiepiscopo primatiæ dignitate & fide catholica consistente.

ANNO
 CHRISTI
 569.

Statutum est præterea in dicto Concilio, vt omnes clerici viuerent secundum regulam sanctissimi patris Isidori, prout continetur in libro eiusdem de honestate clericorum. Et quicumque archiepiscopus, episcopus, abbas claustralis, vel sæcularis, pro dignitate, vel ordine, aut aliquo ecclesiastico beneficio, minam daret regi, siue aliqua alia personæ, ille excommunicatione perpetui anathematis innodetur.

Erat ulterius scriptum in dicto codice manuscripto.

Diuisio prouinciarum secundum Plinium lib. 3. cap. 3. Hispaniæ citerioris: & diuiditur in septem conuentus. Primus Carthaginensis, secundus Tarraconensis, tertius Cæsaraugustanus, quartus Cluniensis, quintus Asturiensis, sextus Lucensis, septimus Bracarenfis.

In Carthaginensi conueniunt populi quadraginta duo, exceptis infularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenses & Libisofona cognomine Foroaugustana: quibus duobus ius Italiæ datum. Ex colonia Salariensi opidani Latii veteris Castalorienfes, qui Cæsari Venales appellantur. Setabitani, qui Augustani Valerientes, stipendiariorum celeberrimi. Babarrenses, Bastitani, Confaburenfes, Dianenses, Celestani, Iloricitani, Laminiani, Mentefani, qui & Ornitani; Mentifani, qui & *Bastriales; Oretani, qui & Germani cognominantur, caputque Celtiberiæ, Segobrienses, Carpetani, Toletani Tago flumini impositi, dein Beacienses & Vrgilientes.

*Bastuli,

Diuisio prouinciarum secundum imperatorem, hoc modo: Cæsar Constantinus anno 4. imperii sui, sex archiepiscopos, vt diuiderent Hispaniam in sex partes seu prouincias, iussit, ita quod vnusquisque haberet terminos suos, quos nullo modo quis excedere attentaret.

Narbonæ subsint, Piteus, Tolosa, Cazlora, Albi, Magalona, Nemis, Carcaffona.

Bracaræ subsint, Dumia, Portucal, Tude, Auria, Iria, Luco, Britona, Astorica.

Tarraconæ Barcinona, Egara, Gerunda, Empuriæ, Aufona, Lerita, Ictosa, Tortosa, Cæsaraugusta, Osca, Pampilona, Calaforra, Tyrafona, Auca.

Toleto subsint, Secobia, Arcabrica, Segoncia, Valentia, Vrgi, Bagastri, Diania, Segorue, Complutum, Oxoma, Valeria, Oretum, Satiua, Beacia, Illici, Mentefa, Acci, Basta, Palentia.

Meridæ subsint, Pace, Oxonoba, Olisipona, Egitania, Caliabria, Lamego, Viseo, Salmantica, Coria, Elbora, Abela, Numantia.

Spali subsint, Italica, Afidona, Elepla, Malaga, Elberris, Astigi, Corduba, Egabro, Tucci.

DIVISIO PROVINCIARVM HISPANIARVM ANNO
CHRISTI
569.

secundum regem Vvambam, facta tempore Quirici primatis & archiepiscopi Toletani. Cum inter prelatos Hispaniarum magna fuisset exorta discordia, eo quod unusquisque inuaderet terminos diocesanos, rex Vvamba Synodum celebrari precepit Toleti, conuocatis & congregatis archiepiscopis & suffraganeis suis. Presentato in medio numero ciuitatum & diocesum, taliter diffinitur ibidem.

PROVINCIÆ Carthaginensis, vel Carpetaniæ metropolis, regia vrbs Toletum.

Toleto subsint, Oretum, Beacia, Mentefa, Acci, Astigi, Vrgum, vel Almeria, Bagastri, Illici, Serabia, Denia, Valentia, Valeria, Segobria, Arcabrica, Iplicea, Segontia, Oxoma, Segobia, Palentia.

Tarraconæ subsint Barcinona, Gerunda, Egara, Empurias, Aufona, Vrgelo, Ilerda, Ictosa, Tortosa, Cæsaraugusta, Osca, Pampilona, Auca, Calagurra, Tyrafona.

Narbonæ subsint Caucolibium, vel Tolosa, Carcaffona, Biterris, Agatha, Luteba, Magalona, Neumafum, Elena, vel Elna.

Spali subsint Italica, vel Italia, Astigis, Corduba, Egabra, Tucci, Eliberi, vel Eliberis, Asidona, & Malaga.

Emeritæ subsint Pace, Olisbona, Oxonoba, Egitania, Caliabria, Viseo, Lamego, Cauria, Salmantica, Abela, Elbora.

Bracaræ subsint Dumium, Festabole, vel Portuale, Tude, Auria, Luco, Astorica, Iria, vel Vria, Ouetum, vel Britonia, exempta a Gallæciæ Bracara.

Acta sunt hæc Toleto in Concilio generali, omnibus vna voce dicentibus; Placet, placet: præsentibus ac subscribentibus inuictò ac ferenissimo rege Vuamba, & Quirico archiepiscopo Toletano, Hispaniarum primate, ceterisque archiepiscopis, cum suis suffraganeis diocesum prædictarum, in ecclesia sanctæ Leocadiæ, æra DCCX. per manum Petri de sancta Leocadia. Vixit autem plus hic rex Vuamba annis quinque, & mortuus est.

Hæc omnia exscripta sunt ex codice antiquo ecclesiæ Toletana, & ex codice Ouetensi qui dicitur Itacius, & a me, vt potui, melius emendata. Placuit etiam addere aliam diuisionem inter Oxomensem & Aucensem episcopos, in Concilio prouinciali factam, regnante Adefonso sexto, & præsidente Ricardo legato sedis apostolica, & Bernardo Toletano: quam ex archiuis ecclesiæ Burgenfis habui.

DIVISIO OXOMENSIS ET AVCENSIS
episcopatum.

ANNO ab incarnatione Domini millesimo octogesimo octauo, æra MCXXXVI. regnante gloriosissimo Adefonso imperatore in Toleto, Legionè, Gallæcia, Castella, & Nagara, facta est Synodus in ecclesia sanctæ Mariæ de Fusellis, apud castrum Montloy, præsidente domino Ricardo vicario sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ,

ANNO
 CHRISTI
 569.

clesia, praesente cum eo domino Bernardo archiepiscopo Toletano, & archiepiscopo domino Petro Aquensi, residentibus cunctis episcopis regni ipsius gloriosissimi regis, videlicet Dumienfi episcopo Gundisaluo, Aderico Tudensi episcopo, Arriano Ouetensi episcopo, Osmundo Asturicensi episcopo, Raimundo Palentino episcopo, Petro Legionensi episcopo, nec non electis in ministerium episcopi, Petro in ecclesia beati Iacobi, Martino in ecclesia Coimbriensi, Sigefredo in ecclesia Nagarensi, Petro in ecclesia Oriensi; praesentibus itidem abbatibus, Fortunio in monasterio Exiliensi, Vincentio in monasterio Ansilance, Didaco in monasterio sancti Facundi; electis etiam in abbacia Reginensi, Ioanne in monasterio Oriensi, Petro in coenobio sancti Petri Caradignae; cum consilio & consensu supradicti catholici regis, & episcoporum, abbatum, principum, & procerum ipsius regni, nec non totius Concilii, facta est diuisio inter Oxomensem & Aucensem episcopatum, qui nouiter Burgis translatus est. Et quia Oxomensis episcopatus prius a Saracenis inuasus, quotidie per misericordiam Dei redintegratur, quoniam confinia eorum, & termini incerti habebantur, & quia iugis contentio erat inter Bernardum Toletanum archiepiscopum, ad quem Oxomensis ecclesia metropolitano iure pertinet, & Gomizonem Aucensem, seu Burgensem episcopum, assentiente videlicet vtraque parte visum est, saniori consilio, sic determinare parochias eorum, vt a fine Canatanazor, & de Muriello, & Argança, & castri quod dicitur Messella, & castri quod dicitur Espaga, & a villis quae dicuntur Congosto & Buezo, & sicut aqua ipsa currit & labitur in Arandam, aqua quae discurrit per Cluniam, & pertransit ipsam Cluniam, vsque ad Peñam de Aranda, donec labitur in fluuium Dorium, & omnes villae ex hac parte fluminis Arandae, in quibus currit Sayo de Clunia, nec non trans fluuium Dorium castrum Materiolum, & Vociquellas, & vsque ad ciuitatem Septempublicensem, & quidquid ultra continetur, decerneretur esse Oxomensis ecclesiae: illa vero quae citra sunt terminum praenotatum, versus septentrionalem plagam, Aucensis ecclesia iure perpetuo possideat. Sane si quis archiepiscopus, episcopus, rex, comes, princeps, aut aliqua potestas, seu quaelibet ecclesiastica secularisve persona definitionis huius paginam pertinaci audacia violare, vel in aliquo infirmare tentauerit, reum se de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine cum sinistris deputatus, districtae ultioni subiaceat.

SVBSCRIPTIONES.

Ego Adefonsus, diuina praedordinante gratia, Hispaniarum rex supra notatam diuisionem fieri volui, manuque propria firmaui.

Ego Ricardus sanctae Dei Romanae ecclesiae vicarius huic Concilio praesidens laudo, manuque propria confirmo.

Ego Bernardus Toletanus archiepiscopus, finium Oxomensis ecclesiae
Concil. Tom. 12. M m m m

fiæ defensor, & inuestigator, suprascriptam diuisionem laudo, manuque propria corroboro. ANNO CHRISTI 569.

Ego Petrus Aquensis archiepiscopus confirmo.
Ego Gomeffanus Burgenfis episcopus confirmo.
Ego Gundifaluus Dumiensis episcopus confirmo.
Ego Adericus Tudenfis episcopus confirmo.
Ego Arrianus Ouetenfis episcopus confirmo.
Ego Osmundus Astoricenfis episcopus confirmo.
Ego Raimundus Palentinus confirmo.
Ego Petrus Legionenfis episcopus confirmo.
Ego Petrus in ecclesia beati Iacobi electus confirmo.
Ego Martinus in ecclesia Conimbriensi electus confirmo.
Ego Sigefredus in ecclesia Nagarenfi electus confirmo.
Ego Petrus in ecclesia Oriensi electus confirmo.
Ego Fortunio Exiliensis abbas confirmo.
Ego Vincentius sancti Petri Afilicenfis abbas confirmo.
Ego Didacus monasterii sancti Facundi abbas confirmo.
Ego Ioannes in monasterio Oniensi electus confirmo.
Ego Petrus in monasterio sancti Petri Caradignæ electus confirmo.
Ego Garfias Nagarenfis comes confirmo.
Ego Petrus comes de Carrion confirmo.
Ego Ferdinandus comes confirmo.
Ego Martinus comes confirmo.
Ego Rodericus Ordoñez princeps confirmo.
Ego Gundifaluus Nuñez princeps confirmo.
Ego Rodericus Gonfaluez princeps confirmo.
Ego Aluarus Diaz princeps confirmo.
Ego Lope Sanchez princeps confirmo.
Ego Didacus Sanchez princeps confirmo.
Ego Bermudo Rodriguez princeps confirmo.
Ego Petrus Alvarez princeps confirmo.

Silos.
Sahagun.
Omnia.
Cardenna.

Ad exactiorem harum diuisionum intelligentiam, nomina antiqua cum neotericis episcopatum Hispaniæ & Galliæ Narbonensis coniunxi, secutus in hac interpretatione sedium diuisionem codicum manuscriptorum superius positam. Prouinciam vero Carthagini primo enotare constitui, propter eius dignitatem, breuitati studens potius quam labori proluxæ inquisitionis.

PROVINCIA CARTHAGINIS.

1. Toletum, hodie *Toledo*. Plinius: *Caput Carpetania Toletani, Tago flumini impositi*. Vnde Liuius Carpetanorum vrbs, colonia Romanorum, vt ex numis constat: insignis religionis cultu metropolis, & Hispaniæ primas.

2. Complutum, hodie *Alcala de Henares*, martyrio Iusti & Pastoris conspicua. Prudentius:

*Sanguinem Iusti, cui Pastor hæret,
Ferculum duplex geminumque donum*

ANN
 CHRISTI
 569.

*Ferre Complutum gremio iuuabit,
 Membra duorum.*

Est nunc sub Toletano præfule, illustrisque omnium bonarum artium academia, & doctissimorum hominum magistra.

3. Oxoma, Orofio; Plinio Vxama, & Ptolemæo Οὐξάμα, in Arcuacis: hodie *Osma*; ruina potius cognita, quam antiqua maieftate. ecclesia cathedralis in vicum translata, qui *el Burgo de Osma* dicitur. Alii scribunt Vxfama per S. Florus lib. 3. cap. 1. Auxima. episcopus est Toletano suffraganeus.

4. Pallentia, hodie *Palencia*; episcopatus insignis, suffraganeus præfulis Toletani: scribitur duplici ll. apud Ptolemæum & Appianum.

5. Valeria, ciuitas antiqua prope Quoncam, a Mauris destructa, imposita fluuio Guadiela. Postea cum rex Adefonsus nonus Quoncam munitissimum castellum Mauris eripuisset, nouemque mensium obsidione expugnasset, urbem in eo ædificauit, & cathedram episcopalem plenissimam posuit, attribuitque ei auctoritate Lucii III. pontificis maximi, Valerensem & Arcabricensem antiquas sedes, Ioanne Iannez primo in ea confirmato episcopo. Extat nunc pusillus pagus, qui Arcas dicitur, quem quidam Arcabricam veterem existimant. De Quonca Rodericus Toletan. lib. 7. c. 26. est Toletano suffraganea.

6. Segontia: nunc *Siguença*. Per V. & T. habet Liuius, & Plinius, Saguntia, ponitque eam in Arcuacis cum Vxama: recte. nam parum vtraque distat. Antoninus inter Cæsaraugustam & Complutum ponit. De Segontia in Bætica alia est ratio. Episcopus est in spiritualibus & temporalibus vrbs dominus, suffraganeus Toletano.

7. Secobia, nunc *Segonia*: sic etiã Plinius, estque in Arcuacis aquæ ductu, lanificio, & populi frequentia insignis, Toletano suffraganea.

8. Arcabrica: fuit olim episcopalis sedes, nunc prope Quoncam, tenue magnæ quondam vrbs vestigium, *Arcas* vocatur: fuitque, vt diximus, Quonquensi episcopatu ab Adefonso nono olim vnita, sub Lucio III. Pontifice maximo, vt ex eius diplomate constat, quod in archiuo Quonquensis ecclesiæ asseruatur. Aliud est Arcobrica & Arcobricenses apud Plinium, Methymnæ pagus. Quam Antoninus inter Segontiam & Bilbilim ponit Arcobricam, ea est, quæ nunc Arcos in itinere Hortæ, in finibus Aragoniæ distat a Quonca viginti & quinque leucas Hispaniæ: Arcas vero tantum duas vel tres.

9. Oretum: vnde Oretani, quos Plinius inter stipendiarios connumerat: *Oretani*, inquit, *qui Germani cognominantur*. Strabo & Ptolemæus in Tarraconensi Hispania collocant: Ambrosio de Morales rude solum prope Almagro & Granatulam: aliis *Calatrava*. Hæc nunc episcopo caret, sed habet cœnobium insigne religionis militiæ Calatrauæ sub regula sancti Benedicti.

10. Valentia, nunc *Valencia*, Contestanorum in Hispania Tarracoenfi vrbs est Ptolemæo. Plinius, *Valentia*, inquit, *Colonia III. M. P. a mari remota*. Romam ante vocatam scribit Beutherus. Hæc a Mauris capta, per multos annos in seruitute iacuit, donec tandem a Cidio Roderico Bibar expugnata, Christiano cultui restituitur: sed

Concil. Tom. 12.

M m m m ij

eodem vita functo, iterum in potestatem Saracenorum devenit: usque dum Iaimus inelytus Aragonum rex secundo eam recepit, & in ipsa præfulem Iaimum de Ferrera de sancto Martino constituit. Hæc summorum pontificum altrix ab Innocentio VIII. ad petitionem Roderici Borgiæ episcopi cardinalis Valentini, & demum pontificis maximi in metropolitanam fuit erecta, anno 1492. eidemque suffraganei Maioricensis & Carthaginensis episcopi dati. Sunt & alia eiusdem nominis parva opida in Hispania, in quibus episcopalis sedes nunquam fuit.

11. Dianio, *Denia* hodie, apud Plinium Dianium & Lucentum Latinorum stipendiarium: Lucentum hodie *Lucento* prope Valentiam, sicut Dianium in maris ora versus occidentem; caretque episcopo, & est in Valentina diœcesi. Florianus scribit idem esse cum Ferrariæ promontorio Melæ; quod verisimile est. nam, ut Strabo ait, bonæ ibi fiunt secturæ ferri.

12. Setabis, hodie *Xativa*. Scribitur fere cum diphthongo Sætabis, prope Valentiam. Episcopo caret. Inde Sætabitani, apud Plinium, qui Augustani. hanc Silius Italicus in lib. 3. in arce excelsa sitam indicat.

13. Carthago, hodie *Carthagera*: portum habet insignem & multarum navium atque triremium capacem. Plinius: *Tarraco*, *Scipionum opus*, sicut *Carthago Pœnorum*. Isidorus lib. 15. originum: *Afri sub Annibale maritima Hispania occupantes, Carthaginem Spartariam construxerunt, quæ a Romanis capta & colonia facta, nomen etiam provinciæ dedit: nunc autem a Gothis subversa, atque in desolationem redacta est.* Hæc Isidorus. Habet episcopum, Toletano præfule suffraganeum; antiqua Gothorum sedes, ab eaque tota Toletana provinciæ Carthaginensis fuit cognominata. Carthaginem Silius Italicus lib. 3. Teucro fundatori tribuit:

Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto.

Fuit conuentus vnus ex septem, qui a Plinio memorantur. Vetus inscriptio ibidem inuenta:

IMP. CÆSARI. ÆLIO. HADRIANO. ANTONINO. AVG. PIO. PP. COS. IIII. PONT. MAX. TRIB. POTEST. CONVENTVS. CARTHAG. CYRANTE. POSTHVMI. CLARANO. FLAMINE.

14. Basti. Inde Bastitani & Bastitania: cum B. scribo. hodie *Baça* in colonia Salariensi. Plinius inter stipendiarios celeberrimos Bastitanos connumerat. caret episcopo, estque in diœcesi Accitania; quamvis archiepiscopus Toletanus iuris aliquid in ea habeat. Qua de re vide quæ Alvarus Gomezus scribit in Ximeno.

15. Mentefa. De hac quod affirmem nihil certi habeo: & nostri historici in varias distrahuntur sententias. Vide longam & eruditam commentationem, quam Hispano idiomate Ambrosius Morales hac ipsa de re edidit. Cui, cum ob ipsius singularem doctrinam, tum ob nostram in Complutensi olim Academia amicitiam initam, lubens acquiesco. A Mauris ita hæc vrbs penitus destructa fuit, ut hinc nullum diuinandi certi aliquid vestigium relictum sit. Plinio Oreta-

ANNO
 CHRISTI
 569.

ni, Bastuli, & Mentefani, iidem sunt lib. 3. cap. 3. *Mentefani*, inquit, *qui & Oretani: Mentefani, qui & Bastuli*. Bastulos ponit Ptolemæus in Hispania Bætica ad fretum Gaditanum, quos etiam Pœnos vocat. Nam teste Plinio lib. 3. cap. 1. & Pomponio Mela lib. 2. cap. 6. ab utraque freti parte Pœni habitauerunt. ad quod allusisse videri potest Horatius, vbi ait:

*Latius regnes, avidum domando
 Spiritum, quam si Libyam remotis
 Gadibus iungas, & uterque Pœnus
 Seruiat vni.*

16 Acci, hodie *Guadix*, Arabico idiomate: inde Accitanus. Episcopum habet Granatensi archiepiscopo suffraganeum. In hac ciuitate sanctus Torquatus, Pauli apostoli discipulus, prima Christianæ religionis fundamenta iecit: & Camerinus tempore Constantini magni Concilio Eliberitano interfuit.

17 Beatia, hodie *Baeça*. Alii scribunt *Biacia*, antiqui *Beatia*. Inde episcopus *Beatiensis*, vt habent Concilia. Ptolemæus *Beatiam* ponit in *Oretanis*, eo loco, quo *Liuius* libro 26. ponit *Lapides Atros* in *Aufetanis*, vt *Glareano* placuit, inter *Illiturgim* & *Mentefam*, vbi *Aldrubal* castra habebat: estque in episcopatu *Gienienti* versus septentrionem. *Beatiam* autem per *T* efferendum esse constat ex antiqua lapidis inscriptione:

Q. VALERIO. POSTHYMO. BEATIANO. Q. VALERII. CASTVLI. F. QVI. VIXIT. ANN. XXXII. ANTONIA. AVR. EX. TESTAM. B. M. P. Lego, *Antonia Aurelia*.

In vetustiori partitione *Carthaginensis* metropolis, non plures his XVII. ecclesiæ erant attributæ: postea aliæ sunt adiectæ, vt ex Conciliis & recentioribus diuisionibus colligimus; vt sunt quæ sequuntur.

Segobrica: hodie *Segorbe*, in regno *Valentiæ*. Inde episcopus *Segobricensis*, suffraganeus archiepiscopi *Valentini*. Sunt qui legant ex nummo, *Sigobrica*; *Ambrosius* aliter. Hoc certum, episcopum *Segobricensem* sub *Toleto* fuisse. Vnde in antiqua diuisione, inter alios suffraganeos ponitur *Segorbe*: & in Concilio *Toletano*, sub *Gundemaro* rege, iam tunc adiecta *Toletano* præfuli: nam ibi primo subscribit *Poscarius* episcopus *Segobricensis*.

Castulo: hodie *Cazlona*, in Bætica prope urbem *Beatiam*. *Plinius* *Castulonenses* *Cæsari Venales* vocari ait. *Silius Italicus* & ipse *Hispanus* lib. 3.

Fulget præcipuis Parnasia Castulo signis.

Liuius de bello *Punico*: *Castulo* vrbs valida & nobilis *Hispaniæ*, adeo coniuncta societate & amicitia *Pœnis*, vt inde vxor *Annibali* esset. Idem *Plutarch.* in vita *Sertorii*. In antiquo lapide cū aspiratione scribitur. VALERIE CIPATINÆ TVCCITANÆ SACRVM COLONIE PATRICIÆ CORDVBENSIS FLAMINICÆ COLONIE AVG. GEMELLA TVCCITANÆ FLAMINICÆ SIVE SACERDOTI MVNICIP. CHASTVLONENSIS.

Episcopum non habet.

M m m m iij

Bigastrum. In Concilio Toletano, in quo tantum episcopi suffraganei Toletani præsulis conuenerunt, subscribit Bigitinus episcopus Bigastrensis. Erat prope Illicem & nouam Carthaginem, vt ex diuisione Vvambæ patet: non habet episcopum, neque locum nunc certum. Aliis Biluestre in finibus Portugaliæ, opidum ditionis Rui Velazquez auunculi Infantium de Lara, ex historia antiqua.

Illicis. Hanc Plinius prope Carthaginem nouam ponit. *Prope flumen Tader*, ait, *colonia immunis Illicis, unde Illicitanus sinus*. Idem Mela. Nonnulli ex nostratibus Alicante portum maris Mediterranei, alii Elche opidum nobile prope Carthaginem, non procul a mari, existimant. Verum cum Plinius Illicem prope flumen Tader collocet, hæreo hac in re; præsertim cum Florianus & Naugerius Tader flumen Seguram esse dicant. Et forte ea fuit Illicis, quæ nunc Origuela supra Seguram posita prope oram maris. Nunc habet episcopum suffraganeum archiepiscopatus Valentini, a Carthaginensi diocesi his temporibus disiunctum auctoritate Pauli IV. pontificis maximi.

Astigi: hodie *Ecija*. Mela urbium de mediterraneis hanc clarissimam in Bætica appellat, cum Hispali & Corduba. Nunc caret episcopo, estque in diocesi Hispalensi. Hanc coloniam fuisse, & Augustam Firmam cognominatam, scribit Plinius.

Elotona. In Concilio Toletano sub Gundemaro rege æra 648. quod coactum fuit ex solis episcopis prouinciæ Carthaginis, subscribit Sanabilis ecclesiæ Elotonæ episcopus; forte Eliocrotæ, sicut in Eliberitano subscribit Successus Eliocrotæ episcopus. Eliocrota in itineralio Antonini ponitur a Carthagine Spartaria viginti quinque millibus passuum distans: forte euerfa a Gothis, sicut Isidorus Carthaginem fuisse tradit. Sunt tamen qui dicant esse Lorcam supra Carthaginem, septemtrionem versus. Et fortassis episcopus qui hic subscribit, aliunde fuit, & vel exul, vel negotiorum causa, Gothorum curiam sequens, Concilio huic interfuit. nam tales in Conciliis admittebantur, seruato loco & voce.

PROVINCIA GALLÆCIÆ.

1. Bracara metropolis, hodie *Braga*. A Plinio ponitur conuentus ciuitatum viginti quatuor: vocatur Augusta Bracarum. Habet nunc archiepiscopum & suffraganeos.

2. Portucale: hodie *el Puerto*, ad ostium Durii fluuii sita in ora maris Oceani, habet amplum portum: Cale ab Antonino appellatur; sicque adiecta voce portu, nunc Portucale. Festabole quoque appellabatur. Cale autem appellatio multarum ciuitatum, vt est in Campania, Flaminia, & in Gallia. Vide Seruium ad illud 7. *Æneidos*, *Quique Cales linquunt*. habet episcopum.

3. Conimbria: nunc *Coimbra* in Lusitania. Alii scribunt Conimbri-ca; alii ex marmorum inscriptionibus, Conimbriga. Refendius & Barrerius Lusitani docti putant esse Condexam veterem, non Conimbriam, vt multi putant nominis allusione decepti. Coimbra nunc

ANNO
 CHRISTI
 569.

episcopatum habet, & insignem academiam supra Mondega fluuium sitam.

4. Egítania, vel rectius, vt antiqua monumenta habent, Igæditania, & Igæditani, vt in veteri pontis Alcantaræ inscriptione est; nunc vicus obscurus *Eidania* dictus. Episcopalis sedes in Guardiam translata est. In Concilio Emeritensi Igædita in prouincia Lusitaniæ ponitur, Canone octauo.

5. Vefeo, siue Vifeus, nunc *Viseo* in Lusitania. Ptolemæus in Hispania Tarraconensi Visontium collocat. Quem locum Varrerius Lusitanus in sua chorographia a Viseo multis leucis distare erudite docet. Hodie & sedis episcopalis antiquam dignitatem & nomen retinet, parum a fluuio Mondega versus septentrionem distans.

6. Lameco, vel Lameca, nunc *Lamego*, in Lusitania ad Durium amnem sita, sedem episcopalem habet.

7. Vætica: a Vætonibus, qui Plinio, Linio & Cæsari Hispaniæ populi sunt in Extramaduræ tractu. Ptolemæo etiam Vettones Lusitaniæ populi, quorum meminere Appianus, Strabo, Plinius, Prudentius, & alii. Vide Resendum in epistola ad Vafæum scripta. Prudentius Emeritam coloniam Vettoniæ appellat lib. Περὶ Σεφάων, de martyrio sanctæ Eulaliæ.

Nunc locus Emerita est tumulo,

Clara colonia Vettonia;

Quam memorabilis amnis Ana

Præterit, & viridante rapax

Gurgite mænia pulcra lauat.

8. Dumio, monasterium prope Bracaram singularis obseruantia, in Hispania a Martino ædificatum, & cuius ipse fuit primus abbas & episcopus, & ob eius honorem in episcopalem sedem erectum. Hodie templum extat miræ antiquitatis, de quo abunde ab historicis nostris scriptum. Attribuitur ei tantum familia regia, hoc est regimen sanctorum monachorum. nam ipsi sunt ex regia familia: & alibi dicitur familia seruorum, qui Christo regi summo dicati, studium omne in cultu religionis & pietatis collocant.

9. Auria: hodie *Orense* ad amnem Minium sita. Inde Auriensis episcopus: agnoscit nunc pro metropolitano Compostellanum archiepiscopum.

10. Tude: hodie *Tuy*, episcopalis sedes Compostellano suffraganea, ad Minium sita, prope litus maris Oceani, vbi confluit Ana fluuius. Ab Antonino inter Bracaram & Astoricam collocatur: forte hæc quam Silius Italicus lib. 3. Ætolan Tydem appellat.

11. Luco: hodie *Lugo*, olim Sueuorum tempore sedes metropolitana, post Bracaram. Nunc episcopatum habet agnoscentem metropolitane Compostellæ. Apud Plinium, Lucensis conuentus populorum est XVI.

12. Iria: hodie *el Padron*, in regno Gallæciæ, vbi cum primo corpus D. Iacobi quieuisset, postea Compostellam translatum. In Iria autem dicitur verbum Dei primum annuntiasse. Episcopalis sedes

Compostellam traducta, ad altiorem dignitatem ob honorem sanctissimi apostoli erecta, pietate & deuotione Alfonsi Casti Legionensis regis.

ANNO
CHRISTI
569.

13. Britonia, vel *Britania*, vel *Britinia*, seu *Britonium*. Tempore Alfonsi Casti Legionensis, anno Domini 873. in consecratione ecclesie Compostellanæ ab ipso magnifice ædificatæ, inter alios decem & septem episcopos interfuit Theodorindus episcopus Britoniensis. Sunt qui dicant, esse *Mondoñedo* in Gallæcia vel prope eam. Alii, vt Valæus, ex sententia Resendii, ciuitatem in Portugalia Interamni, prope Vianam, quæ dicitur *de Camigna*, cuius etiam nunc vestigia extare Resendius affirmat. Verum in antiquo codice manuscripto in diuisione episcopatum legitur: *Onetum, hoc est, Britonia, exempta a Gallæcia Bracara*. In IV. Tolet. subscribit Metopius Britaniensis episcopus, & in VII. & VIII. Tolet. Sona seu Sonanus, & in III. Bracarenfi, Bela Britaniensis episcopus. Nunc exempta nullum Hispaniæ recognoscit archiepiscopum. Habuit aliquando concessione Ioannis VIII. pontificis maximi ius metropolitanum.

14. Asturica: *Astorga* hodie. Plinius in transmontanis eam ponit, & ait esse urbem magnificam. hodie dignitatem retinet episcopalem; insignior sacerdotum copia, quam ciuium multitudine: sequitur Compostellæ metropolim. In antiqua partitione ecclesiarum Hispaniæ, quam in Alueldensi codice videre licet, in prouincia Gallæcia non ponuntur plures quam hæ quatuordecim. Verum ex diuisione Vuambæ, & Conciliorum prouincialium subscriptionibus, additur Caladonia, seu Caladunum, quæ Callaicorum Bracaronum vrbs est apud Ptolemæum; & ab Antonino ponitur inter Asturicam & Bracaram.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

1. Emerita metropolis: dicta *Emerita* Augusta a militibus emeritis Augusti, vt Isidorus habet lib. 15. cap. 1. originum: nunc *Merida*, Anæ fluuio imposita, omnique auctoritate expoliata atque destructa, nihil præter ruinas & magnæ antiquitatis vestigia retinet; estque militiæ diui Iacobi in spiritualibus attributa, nullum episcopum agnoscens. Ius autem metropolitanum in Compostellanam ecclesiam translatum a Callisto II. papa maximo est. Ex hac vrbe diua Eulalia martyr fuit, de qua Prudentius in ipsius hymno.

*Carmine nobilis Eulalia,
Mortis & indole nobilior:
Emeritam sacra virgo suam,
Cuius ab ubere progenita est,
Osibus ornat, amore colit.*

2. Aucla, nunc *Auila*: forte scribendum Abella. Est eiusdem nominis vrbs in Aprutio, & altera in Campania. De posteriori Ambrosius Leo, cuius est patria, tres libros composuit; sicque dictam affirmat a Græca voce *ἀελλα*, eo quod ventorum flatibus sit valde obnoxia. Quæ nominis ratio & nostræ Abellæ valde qua-

ANNO
 CHRISTI
 569.

quadrat, quippe quæ & ipsa immoderatis ventis valde vexetur. Episcopum habet Compostellano archiepiscopo suffraganeum.

3. Salmantica, hodie *Salamanca*, vrbs omnium literarum gymnasio & frequentia, antiquaque nobilitate ciuium admodum clara. Episcopum habet Compostellano suffraganeum.

4. Elbora. Huius fere nominis quinque sunt opida in Hispania. Eborā ab Antonino Liberalitas Iulia appellatur: a Mela Eborā alia, castellum in litore maris, in sinu Gaditano: alia in magno promontorio in Lusitania. Idem Strabo & Stephanus. Eborā est apud Ptolemæum in Turdulis in Bætica, sed interius, versus mediterranea. Hanc Strabo & Plinius Eburam Cerealem nominant. Eburā alia ab Eborā, est etiam apud Ptolemæum in Lusitania. Et Eborā in Heditanis. Concilia manuscripta habent Elbora, & episcopus Elborensis. Refendius Lusitanus, & Quebedius Toletanæ ecclesiæ portionarius de hac re contendunt: alter Eboram in Lusitania, alter Talaueram in regno Toletano, nobile opidum, Elboram esse affirmant. Scripsit de Eboræ in Lusitania antiquitate & dignitate atque nobilitate Refendius eruditum commentarium: quæ archiepiscopum habet. Talabrica sine episcopo, sub ditione archiepiscopi Toletani est, de qua Marianus noster lib. 4. cap. 13.

5. Caurio, hodie *Coria* Lusitaniæ opidum Ptolemæo. Caurienses apud Plinium. Episcopum habet Compostellano subditum.

6. Pace. Nostri quidam non mali auctores pacem Iuliam & pacem Augustam distinguunt; vt pax Augusta sit, quæ nunc *Badajoz*, quæ habet episcopalem sedem, posita ad Anam fluuium, Compostellanæ suffraganea; & inde Pacensis colonia, & Pacensis conuentus, apud Plinium. Pax autem Iulia, quæ hodie *Beja* in Lusitania, cuius meminit Ptolemæus: & in ea etiam nunc extant huius rei nota argumenta, vt colligitur ex inscriptionibus ipsius, atque ruinis: distat octo leucis a *Badajoz*.

7. Exonoba. Plinius: *A flumine Ana*, inquit, *litore Oceani opidum Ossonoba Lusitania cognominatum*. Plinius in Lusitaniæ cuneo ponit Myrtilē, Balsam, & Ossonobam, quæ nunc *Stombar*; alii *Syluis* putant: vtraque est iuxta maris oram. Verum Syluis episcopum habet, cui Ossonobensis ecclesia antiqua est subdita: Stombar vero in eius est diocesi.

8. Olisibona. Olyssippo est apud Plinium & Melam, pro Vlyssippo. Plinius lib. 4. cap. 21. *A Tago, in ora Olyssippo, equarum e Fauonio vento conceptu nobilis: estque Tagi ostium, annis aurum gemmasque generantis*. Apud Ptolemæum Ὀλισίβων. Hanc Plinius tradit postea Felicitatem Iuliam dictam. Nunc *Lisboa* archiepiscopum habet, & est caput regni Lusitaniæ, & mercium peregrinarum receptaculum celebre. De ea Isidorus sic ait: *Vlyssippona ab Vlysse condita & nuncupata*. quo loco sicut historiographi dicunt, cælum a terra, & maria distinguuntur a terris. Qui locus desum-

Concil. Tom. 12.

Nnnn

ptus est ex Plinio lib. 4. cap. 20. *Olyssippo enim*, inquit, *ab opido terras, maria, calum, disternans*. In diuisione Vuambæ adiectæ sunt Lusitanæ metropoli aliæ ecclesiæ ex Bracarensi metropoli, de quibus in Concilio Emeritenfi diximus; nimirum Egitaniam, Conimbria, Veseum, Lamecum: quas Bracarenfi metropoli codex manuscriptus attribuit. Verum alias duas ponit Vuamba, nimirum Caliabriam & Numantiam. Inter Lusitaniam & Gallæciam prouincias, graues lites atque continuæ intercesserunt frequenter de numero episcopatum, vt constat ex Concilio Emeritenfi, & ex epistola summi pontificis, quam eidem adiunximus. Vnde non mirum si in partitione Vuambæ adiectæ sunt metropoli Lusitanæ Egitaniam, Conimbria, Veseum, Lamecum: in hac vero quam ex codice manuscripto posuimus, Bracarenfi metropoli adiudicantur. Quin& in partitione Vuambæ alii duo episcopatus prouinciæ Lusitanæ adduntur; scilicet, Caliabria & Numantia, de quibus dicemus.

Caliabria. Hanc hodie dicunt esse *Montanges*. In sexto & septimo Concilio Toletano subscribit Seruusdei episcopus Caliabriensis, & non Colimbriensis.

Numantia. Plinius lib. 4. cap. 20. de ea sic ait: *Durius amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus, & iuxta Numantiam*. Contendunt multi ex nostris docti ex loco Plinii, Numantiam esse Soriã: alii contra, esse *Zamorã*: vtraque nobilis vrbs. Soria est in episcopatu Oxomenfi. Zamora episcopum habet ex primis Hispaniæ. Verum cum Soria non distet ab ortu Durii, sic distingo locum Plinii: *Durius amnis ex maximis Hispaniæ, ortus in Pelendonibus, & iuxta Numantiam lapsus: deinde per Areuacos, &c.* & lib. 3. cap. 3. *Pelendones Celtiberorum quatuor populis, quorum Numantini fuere, clari. Vnde Numantini sunt inter Pelendones, ubi est ortus Durii*. Mela in Tarraconensi eam collocat: *In Tarraconensi, inquit, clarissimi fuerunt Pallentia & Numantia*. Zamora, Pœnum nomen, Alfonso VI. oratore, Callisto II. Romano pontifice, circa annum Domini 1119. in episcopatum erecta; ciuitas nobilis, Durio imposta, Compostellano suffraganea.

PROVINCIA BÆTICÆ.

1. Spalis metropolis. Sicque constanter Gothi scribunt, vt Spania. Verum Romani, Hispalis. Nunc *Seuilla*, metropolis insignis, vrbisque opulentissima auri & argenti, merciumque Indicarum. A Mela dicitur clarissima in Bætica. Plinius: *Hispalis colonia cognomine Romulensis*. Idemque vnum ex quatuor conuentibus iuridicis Hispalensem esse dicit. Isidorus nomen eius deducit a situ, eo quod in solo palustri, suffixis in profundo palis, locata sit.

2. Italica. Hodie non extat. Conspiciuntur tantum eius ruinae prope Hispalim: appellatur Hispalis vetus, ab Hispali sex passuum millibus distita. Plinius in conuentu Hispalensi eam collocat, vocatque Ilipam cognomento Italicam. Onuphrius inter colonias Ro-

ANNO
 CHRISTI
 569.

manas connumerat ex loco Gellii, cap. 13. lib. 16.

3. Elipa : apud Plinium est *Ilipa* Italica , in conuentu Hispalensi : quæ vocatur maior a Ptolemæo , & Ilipula minor , cum simplici , aut geminato , L , in conuentu Astigitano . Et existimo diminutiuum esse ab Elipa . Inde episcopus Elipensis frequenter in Conciliis nostris subscribit . Dicunt esse hodie *Niebla* : alii aliter . Non habet cathedram episcopalem .

4. Astigis : hodie *Eciia* . A Mela in Bætica ponitur Astigi , Hispalis , & Corduba . A Plinio , vt diximus , & conuentus iuridicus & colonia Astigitana , cognomine Augusta firma , appellatur . Non habet episcopum , sed est in diocesi Hispalensi .

5. Corduba & Cordoba . Plinius : *Et dextra Corduba colonia patricia cognominata , inde primum nauigabili Bati* . Hodie episcopum habet ex primis Hispaniæ . Vrbs nobilitate & multitudine ciuium insignis , & archiepiscopo Toletano suffraganea .

6. Egabro . Sunt qui scribunt *Ægabro* . Hodie *Cabra* , vbi situs est Baucade episcopus Egabrensis , milliaribus sex & viginti a Corduba distita . Plinius in Bætica Baream ponit ; pro quo in emendationibus Iacobi Dalecampii Vbeda repositum . Verum Morales legendum existimat Egabro . Non habet nunc sedem episcopalem . Gratianus 16. quæst. 3. cap. prima actione , *Ægabrensem* urbem nominat : & in codice Gregoriano , *Agabrensis* scribitur , ex Concilio Hispalensi II. cap. 1 .

7. Eliberi , hodie *Granada* : de ea diximus in Concilio Eliberitano . Cauco Illiberis ad prouinciam Narbonensem spectabat , nunc per syncopam *Colibre* ; hæc vero ad Bætiam & Hispalensem : est metropolis magna vrbs , Maurorum imperio & diuitiis olim conspicua , nunc Christiana pietate & religionis cultu clarior .

8. Malaca : hodie *Malaga* . Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Hispalensi .

9. Asidonia . Plinius , Asido quæ Cæsariana . Hodie *Medina Sidonia* . Inde episcopus Asidonensis in Conciliis subscribit . Nunc non habet episcopum .

10. Tucci in diuisione Vuambæ ponitur . Hodie est *Martos* . Non habet episcopum . Tuccitanus episcopus in Conciliis antiquis subscribit . Scribendum cum duplici cc. Augustam Gemellam Plinius cognominari dicit , & in veteri marmore : Gemella Tuccitana . & in alio : Respublica Tuccillanorum .

IMP. CÆSARI. M. AVRELIO ANTONINO AVG. DIVI SEPTIMI SEVERI. PII PERTINACIS. AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI. MAXIMI. PACATORIS ORBIS FILIO. DD. RESPUBLICA TVCCILLANORVM.

Est etiã Tucci vetus apud eumdẽ Plin. Bastetaniæ vergētis ad mare.

PROVINCIA TARRACONENSIS.

1. Tarracona metropolis . Plinius eam ponit in regione Cossétania : forte legendum , Sedetania : *Flumen* , inquit , *Subi colonia* Concil. Tom. 12.

Nnnn ij

Tarraco. Scipionum opus. Alii Tarracon scribunt. Hanc Prudentius genitricem piorum appellat hymno de 18. martyribus Cæsaraugustanis: ab ea pars vna Hispaniæ, Tarraconensis appellata. In lapide antiquo est; COL. I. V. TARRACO. Colonia immunis, vel, Iulia, victrix Tarraco. Archiepiscopum habet, qui de primatu olim cum Toletano contendit.

2. Dertosa: hodie *Tortosa*. Plinius inter Tarraconenses connumerat Dertufanos. Est hæc vrbs ad Iberum fluuium prope mare, nobilis in primis. Habet episcopum Tarraconensi suffraganeum.

3. Cæsaraugusta. Apud Ptolemæum Cæsarea Augusta. Hodie *çaragoça*. de ea sic Plinius: *Cæsaraugusta colonia immunis, amne. Ibero affusa, vbi opidum ante vocabatur Salduba, regionis Sedetania.* In veteri inscriptione: COL. CÆSAREA AVG. SALDVBA. De ea sic Prudentius hymno de decem & octo martyribus Cæsaraugustanis.

*Tu decem sanctos reuehes & octo,
Cæsaraugusta studiosa Christi,
Verticem flauis oleis reuineta,
Pacis honore.*

4. Tyrassona. Apud Plinium Turiaso & Turiasonenses. Hodie *Tarazona*. Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Cæsaraugustano.

5. Calaguris. Plinius: *Calaguritanos*, ait, qui *Fibularenfes cognominantur*. Hodie *Calahorra*: vocabatur prius Calaguris Nalica, & postea a Iulio Cæsare Calaguris Iulia. Episcopum habet archiepiscopo Burgensi suffraganeum. Est vrbs celeberrima ciue M. Fabio Quintiliano, & Prudentio, vt ipse inquit: *Nos Vasco Iberus diuidit*. Habet duas sedes cathedrales; nimirum Calagurim, & D. Dominicum de la Calçada; & duas collegiatas, Locronium & Victoriam.

6. Auca siue Oca nunc non extat. Olim enim in vastatione Hispaniæ a Mauris est diruta; verum iterum ab ipsis erecta: pietate Vrraccæ & Eluiræ feminarum regio sanguine Ferdinandi primi procreatarum, ad opidum Gamonal sub inuocatione diuæ Mariæ, anno 1074. translata & erecta, & episcopo Simeoni data est, Cidio Ruderico Diez confirmante. Demum Alfonso sextus rex Hispaniarum, Fernandi magni filius, vrbe Burgensi iam ædificata, a Gamonal, ad eius amplificationem, Aucensem ecclesiam Burgos transtulit, concessa regia episcopo Simeoni, & in basilica D. Laurentii cathedra collocata, anno D. 1075. multis attributis opidis, villis & prædiis. Quin & regio decreto sanxit, vt in Castella esset honorabilior omnibus aliis; clericisque in ea degentibus maiorem & amplioiorem dignitatem inter ceteros totius regni habere concessit, (adeo antiqui illi reges ad pietatem fuere propensi.) Quam erectionem & translationem Urbanus secundus diplomate apostolico confirmauit, exemitque eam ab omni metropolitano, cum an-

ANNO
 CHRISTI
 569.

tea Tarraconensi subdita fuisset, eamque immediate Romanæ sedi subiecit, Bernardo Toletano archiepiscopo refragante. In templo D. Laurentii mansit, vsque dum Mauricius anno Domini 1222. ea specie & forma augusta, quæ nunc est, alterum extruxit, quod Alfonso Burgensis turribus miro opere ædificatis exornauit, Francisco Pacioco episcopo viro optimo & prudenti a Philippo secundo id flagitante. Archiepiscopali hæc sedes dignitate aucta est, Gregorio XIII. Romano pontifice, attributis illi suffraganeis duobus, Pamplonenfi & Calaguritano.

7. Pamplona, opus Pompeii, vt D. Hieronymus est auctor ad Vigilantium. Hodie *Pamplona*, a rege Vuamba instaurata, & Vuambæ luna appellata. Apud Plinium inter fœderatos ponuntur Pamplonenses, & inde Pompelon. Est hodie caput regni Nauarræ: habet conuentum iuridicum, & episcopum suffraganeum archiepiscopo Burgensi. Martuam olim vocatam sunt qui dicunt.

8. Osca, Ilergetum, in Tarraconensi prouincia vrbs. Etosia a Paterculo dicitur, vbi Sertorium interemptum scribit. Hodie *Huesca*. Hofcenses sunt apud Cæsarem lib. 1. de bello ciuili, & Plinium. Habet nunc episcopum Cæsaraugustano suffraganeum.

9. Elerda. Plinius: *Ilerdenses Surdaonum gentis, iuxta quos Sicoris fluius*. sic apud Cæsarem lib. 1. de bello ciuili. Hodie *Lerida*, & fluius Segre, supra quem est imposita. Episcopum habet & gymnasium literarum vniuersale Cathalonix gentis.

10. Barcinona. Plinio est Barcino: sic enim ait: *In ora autem colonia Barcino, cognomine Faventia*. In Galbæ numo sic est scriptum. COL. BARCINO. FAVENTIA. Vrbs est amplissima, caput Cathalonix, ad mare mediterraneum. Episcopum habet suffraganeum Tarraconensi.

11. Egara. Extat Concilium Egarense antiquum. In IV. Toletano subscribit Eugenius Egarensis episcopus; in XIII. & XVI. Ioannes. Verba Concilii Egarensis hæc sunt: *Conuenientes in vnum episcopi prouincie Tarraconensis in locum Egara*. In episcopatum limitibus in manuscripto inuenio Exaram non Egaram appellatam: forte *Gea de los caualleros*, prope Cæsaraugustam.

12. Ausona. Apud Ptolemæum est Ausa. Hinc Ausetani, hodie *Vich*. Episcopus Ausonensis est in subscriptionibus Conciliorum. Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Tarraconensi.

13. Gerunda, hodie *Girona*. Apud Plinium Gerundenfes. Vrbs nota in Cathalonix, episcopum habet Tarraconensi archiepiscopo suffraganeum.

14. Empurias, Emporiæ. Plinius: *Opus Phocensium*. est nunc Tarraconensis prouinciæ, vrbs maritima, vulgo *Ampurias*: Episcopum habet suffraganeum Tarraconensi archiepiscopo. In subscriptionibus Conciliorum est: Empuritanæ episcopus.

15. Orgello, siue Orgellum, aut Vrgella: hodie *Vrgel*. Episcopum habet suffraganeum Cæsaraugustano archiepiscopo.

PROVINCIA GALLIÆ.

ANNO
CHRISTI
569.

1. Narbona. Narbonensis prouincia, Bracata ante dicta, qui Celtæ sunt. Hodie *Languedoc, Prouence, & Dauphiné* continet. Dicebatur postea & Gothica, quia a Gothis possessa; sub Hispanorum erat ditio, & sub primatu Toletano.

2. Caucoliberi, seu Caucoliberis, Hispaniæ versus Galliam limes. Hodie *Colibre*. Episcopum non habet, verum attributa est Alnensi episcopo. In subscriptionibus Conciliorum pro Caucoliberi ponitur Liberitanus. Est alia Eliberis in Bætica, nomine & situ longe ab hac distans, ut ostendimus in Concilio Eliberitano.

3. Carcaffona. Olim Carcaffum, aut Carcaffo, Galliæ Narbonensis opidum apud Plinium. Hodie *Carcaffone*. Episcopum habet.

4. Biterris, siue Bituris, Vasconum vrbs.

5. Agatha Galliæ Narbonensis insula & vrbs est, ut placet Plinio, Straboni, & Ptolemæo; nunc *Agde*: appellatur etiam ciuitas nigra. Sunt qui Agatham montem Pessulum esse volunt. Sed hæc in continente est; vbi Ptolemæus quoque Agatham habet.

6. Lutuuu. Inde Luteuani, qui & Foroneronenses. Plinio, Galliæ Narbonensis populi sunt. Hos Pinetus *Lodene* vertit in suo Plinio Gallico. In libro prouinciarum legitur: *Lutunienfium ciuitas, id est Lutana castrum*. In subscriptionibus Conciliorum, Luthonensis episcopus.

7. Magalona. In libro notitiarum est: *Magalonenfium ciuitas montis Pessulani*. olim sedes episcopalis, nunc domus tantum cum templo, in mediis stagnis sita, suffraganea Narbonensi archiepiscopo, ut ex multis subscriptionibus Conciliorum constat.

8. Nemaso, siue Nemasus. Apud Aufonium in descriptione Burgalæ Nemasus Colonia Augusta. Nemasus legit Goltzius ex veteri inscriptione. Hodie *Nismes*. Libellus extat de eius vrbs antiquitatibus idioma Gallico. In Concil. III. Toletano subscribit Nemasensis episcopus.

Elena. Hellenes vrbs Callaicorum in Hispania Tarraconensi est apud Strabonem. Hodie *Elna*. Quam dicunt Helenam Constantini magni matrem, vel Constantem in honorem auicæ condidisse. Vbi etiam mortuus est Constans, ut post D. Hieronymum scribunt Eutropius & Orosius. Dignitatem episcopalem retinet, Tarraconensi archiepiscopo suffraganea.

Atque hæc quidem de sedibus episcoporum antiquis delibauimus, ut nota sint nomina vrbiũ vetera & neoterica lectori, earumque situs; intelliganturque inscriptiones Conciliorum, & cui sedi primæ quisque episcopus subiacebat.

In Concilio Eliberitano aliæ veterum vrbiũ subscriptiones sunt, de quibus & hæc adiicienda duximus, propter Concilii illius antiquitatem.

Acci. Inde Felix Accitanus, qui subscribit. De hac vide quæ annotauimus.

ANNO
 CHRISTI
 569.

Corduba. Ex hac Ofius ille Cordubensis. vide supra.

Spalis : supra.

Tucci, vrbs Turdulorum in Bætica, quam Plinius Augustam Gemellam cognominari ait. In veteri marmore est : Gemella Tuccitana, & Colonia Augusta Gemella. Est apud Plinium altera Tucci vetus in Bastitania, vergens ad mare : quibusdam est Almeria, aliis Murcia. vide quid dicat de ea Resendus.

Epagra. Inde Sanagius Epagrensis : forte hic episcopus fuit Græcus, & causa fidei relegatus. Nomen certe Sanagii Græcam originem sapere videtur. Epagris autem insula est Ægæi maris, prima inter Cycladas, teste Callimacho, qui eam Lasiam, Nonagriam, Hydruflam & Epagrin dictam affirmat. Hæc eadem Andros est. In alio codice est, Bigerrensis, & Bigertensis. Bigerra, est Bogarra hodie prope Alcaraz, in montibus Securæ. Ptolemæus eam ponit in Bastitanis : vnde non est Beiar quæ est in Lusitania, aut Vettonia.

Castulo : supra. Hinc Secundinus Castulonensis.

Mentefa : supra. Hinc Pardus Mentefanus.

Eliberis : supra. Hinc Flavius Eliberitanus.

Corfica siue Corfis. Inde Conantius Corsicanus : maris mediterranei insula, Genuensibus hodie parens. Therapne ab Ouidio appellatur. In alio codice manuscripto, Vrcitanus. De Vrci diximus supra.

Legio. Inde Decentius Legionensis. Hæc est legio septima Germanica siue Gemina. In Tarraconensi Hispania iuxta Astures a Ptolemæo ponitur. Hodie *Leon*, caput regni, & dignitate episcopali celebris a temporibus Gothorum : tantum apostolicæ sedi subiecta, & metropolitanum nullum Hispaniæ episcopum agnoscens.

Vide quid scribat Vassæus de legione VII. Germanica vel Gemina, ex sententia sua & Resendii Lusitani, tom. post. chron.

Toletum. Inde Melanthius Toletanus supra.

Salaria. Inde Ianuarius episcopus de Salaria : colonia in Tarraconensi Hispania : vnde in veteri inscriptione. COL. IVL. SALARIENSIS : nunc prope Cazoram. Est & alia Salaria in Oretanis.

Ossonoba. Inde Vincentius Ossonobensis. De ea supra.

Elbora, vel Ebor. Inde Quintianus Elborensis supra.

Eliocrota : in Antonino manuscripto est Eliocrota. Inde Successus episcopus de Eliocrota. fuit olim sedes episcopalis : dicitur nunc *Lorca*. Habuit templum D. Patricio dicatum, in quo erat episcopalis cathedra, quæ in Carthaginensem abiit. Meminit Eliocrotæ Antoninus, & xxv. millia passuum a Carthagine Spartaria ponit.

Basta. Inde Eutythianus Bastitanus episcopus : de qua supra.

Malaca. Inde Patricius Malacitanus. De hac supra.

In monasterio Parassés, in quo antiquitus vita canonicorum regularium sancte floruit, nunc obseruantia D. Hieronymi, dum Philippus II. ibi moratur, incidi in librum manuscriptum in pelle pergaminea, in quo scriptum est.

ISTÆ SVNT INTERPRETATIONES ANNO CHRISTI 569.
ciuitatum in Hispania, quarum fuerunt nomina mutata tempore Saracenorum.

Ispalis, id est	Senilla.
Affidona	Sidonia.
Eliberi	Granada.
Astigi	Berga, quæ nunc dicitur Eciya.
Egabro	Capta, quæ nunc dicitur Cepta.
Tuccis	Xerez.
Pace	Bocalgaze, quæ nunc dicitur Badajoz.
Exonoba	Seduma.
Aguitania	Lucena.
Caliabria	Montanges.
Oreto	Calatraua.
Beacia	Baeça.
Mentefa	Iaen.
Acepridani	Guadix.
Basti	Baza.
Vrci	Almeria.
Acarta	Bagastri. Hic iacet Tiestis episcopus Bergaræ.
Illia	Belsa.
Setabis	Xatiua.
Valeria	Valentia.
Compluto	Guadalfajara.
Vrci, quæ modo Almeria vocatur: inde versus:	
	<i>Insistens operi venit Indalecius Vrci,</i>
	<i>Quæ post mutata fuit Almeria vocata.</i>

^a CONCILIVM ^b BRACARENSE II. ANNO CHRISTI 574.

SVB MIRONE SVEVORVM REGE, ANNO Domini DLXXII. post obitum Ioannis Papæ III. tempore interregni pontificii celebratum.

TITVLI CAPITVLORVM.

Innocent. II Lin epist. ad Compustellanum archiepiscopum de Concilio Bracarenfi II. inquit: De quo non dubitatur quin sit authenticum.

- I. *Vt episcopus ambulet per diocesim suam, & ante triginta dies pasche catechumeni doceantur symbolum.*
- II. *Vt episcopus per diocesim ambulans, duos solidos tantum accipiat, neque tertiam partem*
- de oblationibus querat: & clerici non agantur more seruili.
- III. *Vt episcopus in ordinatione clericorum commodum nullum accipiat.*
- IV. *Vt pro chrisma episcopus nihil accipiat.*

v. *Vt*